

Ontwikkelingen

BIM theater Amsterdam. Peek bv.

Nederland is een bijzonder theaterland. De verschillen met andere Europese theaterlanden zijn groot. Met name het reizende karakter van de voorstellingen in Nederland komt in andere landen veel minder voor. De laatste jaren verandert er veel. Europa wordt steeds meer een eenheid, met als gevolg het ontstaan van Europese regels en richtlijnen.

Niet alleen in Europa, maar ook in Nederland zelf zorgt de wetgeving voor nieuwe ontwikkelingen. Met name de aanscherpingen ten aanzien van de arbonormeringen kunnen gevolgen hebben voor de (kleine) theaters in Nederland. In dit forum worden de ontwikkelingen op theatergebied onder de loep genomen. Wouter-Jan Haanraadts van Seating Concepts International, Koos Huijskens van BBH Systems, Rob Evers van Rolight, Ferry Bloemendaal van Krimpen's Adviesburo Energique, Karel van der Flier van Focus Amsterdam, Frank Kreuk van LGH Rigging Services en Ruud Peek van Technische Handelsonderneming Peek geven hun visie op ontwikkelingen in de Nederlandse en Europese theaterbranche.

Bijzonder karakter

Door de ontwikkelingen in Europa zal het bijzondere karakter van Nederland als reizend theaterland verloren gaan. Voorstellingen in Nederland zullen steeds meer in slechts één theater te zien zijn.

Bloemendaal: "Mijn mening omtrent deze stelling is, dat dit geenszins het geval zal zijn. Natuurlijk zullen er productieafhankelijke theaterinrichtingen blijven bestaan, waarbij ik me kan voorstellen dat dit met name geldt voor grote producties met wellicht technische hoogstandjes. Zeker is dat het hier niet meer zal gaan om culturele instellingen van gemeentelijke of klein stedelijke aard.

Dat Europa steeds meer een eenheid zal

worden valt in deze nog maar te bezien. Natuurlijk zal er op het gebied van veiligheid en zeker omtrent milieu aspecten een Europese beïnvloeding ontstaan, die we nu wellicht wat moeilijk en dreigend beschouwen, maar waar we uiteindelijk zelf ook de vruchten van zullen plukken. Theaters zullen met hun programmering hierop moeten inspelen. Producties zullen veel flexibeler ontwikkeld moeten worden opdat uitvoering binnen het reguliere theaterspectrum mogelijk blijft. Natuurlijk zullen theaters op diverse fronten hun accommodatie moeten vernieuwen en aanpassen. Het publiek moet niet alleen voor twee uur toneelvullend spektakel binnen gehaald worden. Er moet naar mijn idee gezocht worden naar een avondvullend concept. Het na het laatste applaus snel grissen van de overjas om je vervolgens naar buiten te wringen is doodzonde. Er zal een leuke nazifase met entertainment bedacht kunnen worden, zodat het publiek de nazit met een hapje en drankje binnen de eigen theateraccommodatie gaat invullen.

Inmiddels is er meer duidelijkheid omtrent de Arbonormering. Het is even slikken, doch de bestuurlijke verantwoordelijken zoals de gemeentes in vele gevallen zijn, zullen met een goede onderbouwing vanuit de theaterwereld geholpen moeten worden om de financiële consequenties van bedoelde ingrepen verdedigbaar te maken naar de achterban. Het moet dan ook niet alleen een confronterende eis zijn naar de politiek. Er moet gezocht worden naar een dialoog met motivatie en goed overleg. De Arbonormering moet zeker niet de kapstok zijn waar alle achterstallige onderhoudszaken aan opgehangen wordt. Vaak kan met fasering en creatief denken een proces minder drastisch en financieel aantrekkelijker lijken. In mijn optiek blijft Nederland een klein stukje Europa waarin de reiscultuur

op het podium

van de gezelschappen gewoon blijft bestaan. Men weet nu eenmaal dat als men de 'trage en soms wat moeizaam uit z'n stoel komende Nederlander'-cultuur wil voortzetten, dit het liefst binnen de eigen gemeente danwel eigen regio moet plaatsvinden. Iemand uit Drenthe gaat nu eenmaal niet naar Maastricht voor een avondvoorstelling."

Huijskens: "Als wij rekening houden met de vereiste organisatie en daaraan verbonden kosten voor eigen theaterproducties, lijkt ons deze stelling nogal overdreven. Grote producties zullen weliswaar steeds meer in één theater te zien zijn. De kleinere producties zullen het reizend karakter alleen al op basis van organisatiemogelijkheden en de daarmee verband houdende benodigde financiële middelen blijven behouden."

Haanraads: "De wereld wordt kleiner en daar hoort Nederland natuurlijk ook bij. Wij gaan eerder dan vroeger aan de andere kant van Nederland naar het theater met onze auto's en goede wegen. Maar dat wil niet zeggen dat als een theatervoorstelling reeds op één plek heeft gespeeld in Nederland dat het dan uit is. Absoluut niet. Wij zijn laatst in het holst van de nacht naar Nijmegen gegaan om daar de Premiere van

'Hair - the musical' bij te wonen. Een aantal weken later was Hair in Amsterdam ook te zien en trok nog steeds volle zalen. Er is wel meer concurrentie voor het theater door film, video/dvd en de (thuis-) computer. Het is dan ook aan de theatergroepen om met nog betere producten te komen om hiermee te concurreren. Er zal dan ook meer aan marketing communicatie gedaan moeten worden. Het is wel zo dat steeds meer internationale gezelschappen met waanzinnige voorstellingen komen waar het theater ook plaats voor moet maken. Wat dat betreft wordt de concurrentie voor de Nederlands reizende gezelschappen groter. Het is dan best mogelijk dat deze internationale theatergroepen slechts één theater in Nederland bezoeken."

Kreuk: "Voorstellingen zijn al steeds meer in slechts 1 theater te zien, dit is en was al een gevolg van het aanscherpen van de arbeidstijden en het steeds kolossaler worden van de theater voorstellingen. De kleinere voorstellingen zoals cabaret en de voorstellingen van de kleinere vrije producenten zullen altijd blijven reizen zolang de op en afbouwtijd binnen de Arbo-wetten blijft. Het zal ook altijd een vorm zijn van vraag en aanbod, als de subsidies ingetrokken worden bij veel diverse culturele instellingen zullen ook de kleinere theaters zelf de broek moeten ophouden."

Van der Flier: "Je moet constateren dat er veel producties worden neergezet, die allen proberen een sluitende tournee begroting te maken. Hoe meer optredens binnen korte tijd, hoe beter hun begroting. We zien dat het voor de gezelschappen moeilijker wordt om het financieel rond te krijgen. Er zijn minder optredens, dus minder inkomsten, maar wel dezelfde kosten. Door als leverancier van apparatuur mede risico te

nemen kunnen we producenten wel helpen, maar de verwachting is toch dat er gezelschappen gaan afhaken. De zeer grote producties reizen ook nu al niet, vanwege de praktische onhaalbaarheid en de hoge kosten. Zodoende zijn er grote theaters ontstaan met een eigen identiteit met langlopende vaste producties. Dit betekent dat kleinere zalen anders moeten gaan programmeren. Een grote musical in een kleine zaal gaat niet meer, maar er is genoeg creatief talent om voor de kleinere zalen andere kunst met grote en kleine k te maken waarvoor de kleinere zalen heel geschikt zijn."

Evers: "Omdat Rolight zich uitsluitend bezighoudt met **verkoop** staan wij wat verder af van de dagelijkse praktijk van het reizen. Maar ook wij constateren inderdaad dat enkele grote voorstellingen in een beperkt aantal theaters worden gehouden."

Onder druk

Het voortbestaan van kleine, Nederlandse theaters komt bij het renoveren van een gebouw door de veiligheidsoverwegingen en daaraan gekoppelde kosten onder druk te staan.

Haanraads: "Dat klopt, maar dat is dan ook voor onze (de gasten) veiligheid of voor voorzieningen voor de minder validen. Nederlandse theaters spelen daar vaak goed op in en moeten wel met hun tijd mee. Ik denk dat Nederlandse theaters meer aan commerciële doeleinden zullen moeten denken zoals marketing communicatie en sponsoring. Overheids subsidies zullen ook minder worden. Dat wil niet zeggen dat je je ziel aan de commerciële duivel verkoopt maar juist handig met de aandacht van een hoop mensen omgaat."

Ferry Bloemendaal

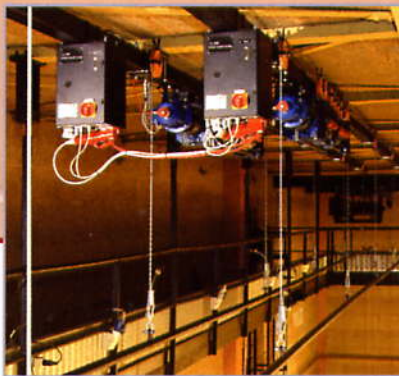

Theater De Munt in Weert. De geperforeerde stoelpoot zorgt voor een optimale luchtdistributie die garant staat voor een ideaal microklimaat voor de bezoeker: de juiste koeling, leeflucht en frislucht, individueel per bezoeker toegevoerd. Peek bv.

Peek: "Wij zijn van mening dat hoe goed een voorstelling ook is, als de klimatologische omstandigheden slecht zijn, zal de perceptie van de show zeer negatief beïnvloed worden (te warm, te koud, benauwd, bedompt, tocht enzovoort). Bezoekers zullen niet snel een theater voor een tweede maal bezoeken als de eerste ervaringen negatief zijn geweest. Uiteraard geldt dit ook voor zaken als het zitcomfort, geluid en dergelijke, maar luchtvoorziening is een primaire basisbehoefte en zal dus een grote mate van comfort of discomfort teweegbrengen. Een goede luchtdistributie zorgt voor een optimaal leefluchtdeel, frisse lucht en een juiste mate van koeling voor de theaterbezoekers. In renovatieprojecten heeft men de kans om met de huidige stand van de techniek en kennis de luchtdistributie te optimaliseren (of zelfs aan te brengen). De theaters kunnen het zien als een kostbare uitgave, maar kunnen het ook beschouwen als een noodzakelijke, duurzame investering in het welbehagen van haar eigen bezoekers."

Evers: "Kostenverhogingen zijn uiteraard nadelig. Ze moeten tenslotte worden doorberekend (aan de klant). Per gemeente kunnen kleinere theaters hierdoor in de moeilijkheden komen. Echter, het zou ook goed zijn om niet alleen te kijken naar 'wat het kost', maar vooral naar 'wat het oplevert'."

Smarttrek, geïnstalleerd in 't Spant te Bussum. Motor, aandrijving, dubbele remmen, kabeltrommel en omloopwielen zijn aan één drager gemonteerd. Een smarttrek maakt een flexibele en stekkerklare installatie van trekken mogelijk. BBH Systems.

Kreuk: "Het is en zal altijd een kwestie zijn van vraag en aanbod, als er geen mens zit te wachten op een kunstzinnige voorstelling moet je je afvragen of daar subsidie heen moet. Bij de massa voorstellingen zoals je ziet in de dansscene worden veel kosten gemaakt voor de innovatieve techniek, dit wordt betaald door de bezoeker en niet door subsidies. Hier wordt dus het aanbod door de vraag betaald. The sky is hier dus de limit. Als de bezoeker dit ook in de theatervoorstellingen wilt zien zal het dus aankomen op ondernemingschap van de theaterdirecteuren."

Bloemendaal: "Deze stelling is naar mijn idee juist. Er zullen zeker theaters zijn, die op het gebied van veiligheid aangepast dienen te worden. Hierbij gaat het natuurlijk niet alleen om de veiligheid van personeel en theatermakers, maar ook de veiligheid van ons publiek dient goed in ogenschouwing te worden. Natuurlijk zullen hier kosten mee gemoeid zijn.

De Arbo zal met zijn normering over de theatertechnische faciliteiten een belangrijke vinger in de pap gaan krijgen. Ook het liftinstituut zal zeker een belangrijke rol gaan spelen. Daarnaast zal inzake de brandveiligheid extra aandacht aan publiekszijde gegeven moeten worden. Hef- en hijstechiek, laad- en losvoorzieningen, rolstoeltoegankelijkheid, ook voor eigen personeel;

Verplaatsbare punttrekken met een hefvermogen van 250 Kg.

Theater de Vest in Alkmaar. BBH Systems.

het zal allemaal aan de orde komen. Nochtans denk ik dat met creatieve oplossingen de diverse voorkomende problemen oplosbaar zullen zijn. Deze ontwikkeling geeft eens te meer aan, dat producenten niet alleen maar tot het uiterste moeten gaan om hun productie met schier onmogelijke technische eisen op te tuigen. Het kleine, reizende theatercircuit blijft voor Nederland zeker een cultureel 'erfgoed'. Het voortbestaan van theaters zal naar mijn idee niet in gevaar komen. Wel zal, zoals eerder gemeld, wellicht gefaseerd gewerkt moeten worden, ook naar de politiek. Prioriteiten en creatieve ideeën kunnen de financiers over de brug helpen. Zo zal bijvoorbeeld gekeken kunnen worden naar het bedrijfsleven. Sponsors die na financiële ondersteuning een voorkeursbehandeling of een publicitaire pré verkrijgen, is naar mijn idee een goede optie."

Huijskens: "Ook het kleinere Nederlandse theater kan niet functioneren zonder een 'moderne en geoliede machine'. Economische kengetallen zijn niet meer weg te denken in de hedendaagse theaterwereld. Goede planning, organisatie en rendement zijn inmiddels geldende parameters voor het theaterbedrijf. Ook in dit bedrijf is marktconform investeren noodzaak om per termijn te kunnen overleven."